

Пам'яті Юрія Леонідовича Волянського

17 жовтня 2013 року пішов із життя видатний вчений і талановитий організатор охорони здоров'я, доктор медичних наук, професор, академік Вищої школи України, Заслужений діяч науки і техніки України, директор ДУ «Інститут мікробіології та імунології ім. І. І. Мечникова» НАМН, завідувач кафедри клінічної імунології та мікробіології Харківської медичної академії післядипломної освіти МОЗ України, натхненний працелюб та доброзичлива людина Юрій Леонідович Волянський.

Ю. Л. Волянський народився 12 лютого 1940 року в Україні, в селі Ново-Григорівка Арбузинського району, Миколаївської області.

У 1955 році, коли Юрію виповнилось 15 років, він закінчив Воєводську сільську школу, Арбузинського району, Миколаївської області.

У 1957 році Волянський Ю. Л. поступив на санітарно-гігієнічний факультет Одеського медичного інституту ім. М. І. Пирогова, який закінчив у 1963 році з присвоєнням кваліфікації лікаря за спеціальністю «Санітарно-гігієнічна справа». Після закінчення інституту з 1963 по 1968 роки Ю. Л. Волянський працював заступником головного лікаря Герцаєвської районної лікарні м. Герца, Чернівецької області.

У 1968 році Ю. Л. Волянський поступив до аспірантури на кафедру мікробіології Чернівецького медичного інституту, яку успішно закінчив у 1971 році, захистив кандидатську дисертацію на тему «Деякі аспекти епідеміології і профілактики стафілокової інфекції».

З 1971 по 1973 роки працював асистентом, а з 1973 по 1976 рік — доцентом кафедри мікробіології Чернівецького медичного інституту. У 1975 році Волянському Ю. Л. присвоєно наукове звання «доцент». Впродовж 1976–1977 років працював на посадах доцента кафедри і в. о. завідувача кафедри мікробіології Чернівецького медичного інституту.

У 1977 році Ю. Л. Волянський із сім'єю переїхав в м. Новокузнецьк Кемеровської області, де очолив кафедру мікробіології Новокузнецького інституту удосконалення лікарів.

У 1981 році захистив докторську дисертаційну роботу на тему: «Протимікробна активність нових азот- і фосфорвміщуючих органічних сполук, фенолів і фероценів». У 1982 році йому присвоєно наукове звання «професор».

У лютому 1983 року Ю. Л. Волянський із сім'єю переїхав на постійне місце проживання до Харківя і очолив Харківський НДІ мікробіології, вакцин та сироваток ім. І. І. Мечникова МОЗ України, яким керував майже 30 років.

Увесь професійний шлях Волянського Ю. Л. — це безперервний потік нових ідей, реформаторських задумів та наукових звершень. Він автор 25 монографій, 437 наукових статей, 24 методичних рекомендацій для лікарів та біологів, 86 авторських свідоцтв та патентів України і зарубіжних країн, 17 лікарських та профілактичних препаратів, прийнятих до промислового виробництва в Україні та за кордоном.

Спектр тематики наукових праць Волянського Ю. Л. є вельми широкий. Серед найбільш значних наукових здобутків слід відзначити розробку Концепції системного аналізу, зіставлення та прогнозування медичних та соціальних наслідків ядерних катастроф на основі всесторонньої оцінки та узагальнення матеріалів з ядерних випробувань на Семіпалатинському і Новоземельному полігонах, надзвичайних ситуацій на виробництві «Маяк» (Південний Урал), аварії на Чорнобильській АЕС. Їм відпрацьовані питання механізмів, етапності, послідовності та тривалості негативних ефектів ядерного враження на окремих територіях, співвідношення стохастичних і нестохастичних явищ у їх поєднанні. Їм сформульовано гіпотезу про неадекватність діючих підходів до оцінки окремих наслідків ядерних катастроф виключно з позицій впливу малих доз іонізуючої радіації, оскільки вказані ефекти мають комбінований характер. Він обґрунтував висновок про домінуючу роль нейроімуноендокринної регуляції в патології на фоні дії екстремальних факторів надзвичайних ядерних ситуацій.

Значну наукову цінність для України мають дослідження Ю. Л. Волянського в галузі вивчення ВІЛ-інфекції та СНІДу.

Їм проаналізовано гіпотези щодо походження цього захворювання, особливостей структури і біологічних властивостей збудника. Він дослідив механізми взаємодії вірусу імунодефіциту людини з рецепторним апаратом клітин-мішеней, розкрив особливості імунного статусу при СНІДі, позначив роль аутоімунних процесів у розвитку цього захворювання.

Вагомим внеском Волянського Ю. Л. є наукові праці стосовно розробки та практичного впровадження протиепідемічних і санітарно-обмежуючих заходів щодо недопущення розповсюдження в Україні особливо небезпечних інфекцій та запобігання виникнення спалахів інфекційних захворювань на територіях після масштабних екологічних катастроф.

Ю. Л. Волянський є визнаним фундатором авторитетної школи фахівців за напрямком розробки нових профілактичних та лікарських препаратів, більшість науковців якої працює в ВУЗах та науково-дослідних установах України. Під його керівництвом захищено 10 докторських та 36 кандидатських дисертацій.

Ю. Л. Волянський був незмінним головою Вченої ради та Спеціалізованої ради Д 64.681.01 ДУ «Інститут мікробіології та імунології ім. І. І. Мечникова» НАМН України із захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальністю «мікробіологія». Він упродовж 8 років був членом експертної ради ВАК України, майже 30 років був головою Харківського наукового товариства мікробіологів, Харківської філії Українського наукового товариства епідеміологів, мікробіологів і паразитологів ім. К.Д. Заболотного, Харківської філії мікробіологічного товариства ім. С. В. Виноградського та Харківської філії товариства «Куба-Україна». Він більш ніж чверть століття представляв вітчизняну мікробіологічну і фармацевтичну науку на міжнародних наукових форумах (конгресах, симпозіумах, з'їздах, конференціях), активно налагоджував співпрацю з науковцями Російської Федерації, Франції, Німеччини, Італії, Польщі, Угорщини, США, Куби.

Ю. Л. Волянський був одним із засновників Української Асоціації «Комп'ютерна Медицина» в 1992 році, впродовж 20 років — членом Вченої Ради УАКМ, брав активну участь в діяльності Асоціації.

Упродовж багатьох років Ю. Л. Волянський був членом редколегій ряду провідних вітчизняних і зарубіжних фахових журналів: «Мікробіологічний журнал», «Провізор», «Вісник фармації», «Клінічна фармація», «Медична радіологія», «Інфекційні хвороби», «Бюлетень експериментальної медицини», «Інфекційні хвороби» та головним редактором заснованого ним міжнародного електронного журналу «Аннали Мечниковського Інституту».

Поєднання дару талановитого організатора, науковця та натхненного працелюба дозволило Волянському Ю. Л. провести реформування у 1988 році Харківського НДІ мікробіології,

вакцин та сироваток ім. І. І. Мечникова в Харківський НДІ мікробіології та імунології ім. І. І. Мечникова (науково-технічний центр та головна установа з проблем медичної імунології), а у 2000 році — в Інститут мікробіології та імунології ім. І. І. Мечникова АМН України (головна науково установа в галузі медичної імунології та біологічної безпеки). Його зусиллями в 1993–2001 роках створено ряд нових, відповідних до сучасних наукових спрямувань, тематичних підрозділів Інституту — лабораторія клінічної імунології та алергології, лабораторія молекулярного моделювання, лабораторія нових та маловивчених інфекційних захворювань, лабораторія екологічного та епідеміологічного моніторингу, лабораторія імунореабітології та кафедра клінічної імунології і мікробіології ХМАПО МОЗ України (в 1986 році).

Особливу увагу Ю. Л. Волянський приділяв збереженню та розвитку кращих традицій наукового і духовного надбання наших великих попередників. За його ініціативи в історичному центрі м. Харкова споруджено пам'ятники одному з перших лауреатів Нобелівської премії в галузі медицини та біології І. І. Мечникову (2005 рік) та знаменитому зодчому Слобожанщини — академіку архітектури О. М. Бекетову (2006 рік).

Результати плідної праці Волянського Ю. Л. достойно оцінено органами законодавчої та виконавчої влади України. За визначні наукові досягнення та особистий внесок у розвиток охорони здоров'я він у 1987 році був нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної ради України, у 1991 році йому першому в Україні присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України», в 2000 році — нагороджений медаллю «Ветеран праці». Крім того, за довгорічну сумлінну працю Ю. Л. Волянський був відзначений чисельними почесними грамотами і подяками від МОЗ і НАМН України.

Однак найголовніша нагорода Волянського Ю. Л. — це заслужений 50-річною науково-педагогічною діяльністю найвищий авторитет серед медичної і наукової спільноти та сердечна вдячність багатьох тисяч людей яким він зберіг і повернув здоров'я.

Повага і неординарна особистість Волянського Ю. Л. назавжди збережуться в серцях і пам'яті його близьких, колег, учнів та всіх тих, кому на життєвому шляху пощастило з ним працювати і спілкуватися. Висловлюємо глибоке щире співчуття рідним і близьким покійного.

Перший віце-президент УАКМ, Голова Вченої Ради УАКМ, д.мед.н., професор О. Ю. Майоров